

บทที่ 1

บทนำ

ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา

พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวภูมิพลอดุลยเดชได้ทรงมีพระบรมราโชวาทพระราชทานไว้ว่า “เด็กต้องเรียนรู้ อบรมความดี ฝึกหัดวินัย ให้มีความพร้อมแต่เยาว์วัย จึงจะมีความสุขความเจริญได้ทั้งในวันนี้และวันข้างหน้า” (กระทรวงการต่างประเทศและสำนักงานคณะกรรมการการประถมศึกษาแห่งชาติ, 2542)จากพระบรมราโชวาทของพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวภูมิพลอดุลยเดช ซึ่งได้พระราชทานไว้ เพื่อเป็นการชี้ให้เห็นว่า การฝึกหัดวินัย เป็นองค์ประกอบสำคัญที่จะทำให้มีความสุขความเจริญ ซึ่งการฝึกหัดวินัยนั้นจะต้องเริ่มมาตั้งแต่เด็ก

กระทรวงศึกษาธิการได้เห็นความสำคัญของความมีวินัยจึงได้บรรจุไว้ในหลักสูตรก่อนประถมศึกษาพุทธศักราช 2540 จุดมุ่งหมายของหลักสูตรส่วนหนึ่งว่า เพื่อให้เด็กที่มีอายุ 3-6 ปี มีคุณลักษณะที่พึงประสงค์และคุณลักษณะตามวัย มีคุณธรรมและจริยธรรม มีวินัยในตนเอง และมีความรับผิดชอบ (กระทรวงศึกษาธิการ, 2541, หน้า 31) นอกจากนี้แผนพัฒนาการศึกษาแห่งชาติ ฉบับที่ 8 (พ.ศ. 2540-2544, หน้า 60) มีวัตถุประสงค์มุ่งให้ผู้เรียนได้พัฒนาจิตความสามารถของตนได้เต็มตามศักยภาพและมีความสุขทั้งด้านร่างกาย ปัญญา จิตใจ และสังคม เป็นผู้รู้จักคิด วิเคราะห์ให้เหตุผลเชิงวิทยาศาสตร์ มีความคิดรวบยอด รักการเรียนรู้ ู้วิธีการ และสามารถเรียนรู้ได้ด้วยตนเอง มีเจตคติที่ดี มีวินัย มีความรับผิดชอบและมีทักษะที่จำเป็นต่อการพัฒนาคน พัฒนาอาชีพ และดำรงชีวิตอยู่ในสังคมได้อย่างเป็นสุข

จากข้อความที่ได้กล่าวมาแล้วจะเห็นได้ว่า ไม่ว่าจะเป็นหลักสูตรก่อนประถมศึกษาหรือแผนพัฒนาการศึกษาแห่งชาติ ก็ให้ความสำคัญในเรื่องวินัย เนื่องจากวินัยเป็นสิ่งสำคัญมากเพราะจากตัวอย่างชีวิตจริงที่เราเห็นอยู่ในทุกวันนี้ จะเห็นว่าผู้ที่ประสบความสำเร็จในชีวิต ผู้ที่มีความรับผิดชอบสูง มีจริยธรรมในตนเองสูงนั้นมักจะเป็นผู้มีวินัยในตนเองในด้านต่าง ๆ สูง เช่น ในด้านการทำงาน การตรงต่อเวลา การเคารพกฎระเบียบและวินัยของส่วนรวมรวมทั้งการมีความรับผิดชอบต่อหน้าที่การงานและต่อประเทศชาติ คนที่มีวินัยในตนเองจึงเป็นตัวจักรที่สำคัญที่จะช่วยให้สังคมหรือประเทศของเราเจริญรุ่งเรืองได้เพราะคนที่มีระเบียบวินัยในตนเองเหล่านี้เมื่อไปอยู่ในที่ใดก็จะให้สังคมนั้น ๆ มีระเบียบแบบแผนพัฒนาไปในทางที่ประเทศชาติต้องการได้อาจจะกล่าวได้ว่าคนที่มีระเบียบวินัยในตนเองคือ คนที่มีคุณภาพที่ดีหน่วยงานใดถึงแม้ว่าจะมีแผนงานที่ดี

มีเครื่องอำนวยความสะดวกพร้อม แต่ถ้าขาดกำลังคนที่มีความวินัยในตัวเองแล้วก็ไม่สามารถจะพัฒนาไปให้ถึงเป้าหมายที่ตั้งไว้ได้ (แรมสมร อยู่สถาพร, 2535, หน้า 48) อีกทั้งสังคมที่ไร้วินัยย่อมสับสนวุ่นวาย เพราะเมื่อผู้คนในสังคมขาดระเบียบวินัย ต่างคนก็ต่างทำตามอำเภอใจจึงเกิดการขัดแย้ง เกิดการละเมิดเกิดความไม่สะดวกในทางปฏิบัติ ขาดความเรียบร้อย เช่น ที่มีคำเปรียบเปรยว่า ทำอะไรตามใจคือ ไทยแท้ หมายถึง การที่คนในสังคมไทยขาดวินัยไม่ยอมรับและไม่ปฏิบัติตามกฎเกณฑ์ สังคมไทยจึงไร้ระเบียบการทำงานไม่มีประสิทธิภาพ (สำนักงานคณะกรรมการข้าราชการครูและบุคลากรทางการศึกษา, 2539, หน้า 21) นอกจากนี้หากไม่มีวินัยก็จะเกิดความยุ่งเหยิงในหลายด้าน เช่น สังคมที่ไม่มีวินัย เป็นสังคมที่ยุ่งเหยิงเราเห็นตัวอย่างความยุ่งเหยิงและขาดระเบียบนี้อยู่ทุกเมื่อเชื่อวัน ดังเช่น อุมาพร ตรังคสมบัติ (2542, หน้า 25-26) กล่าวถึงสังคมที่ไม่มีวินัย เช่น ทั้งขยะตามถนนหนทางข้ามถนนในที่ซึ่งไม่ใช่ทางข้าม ขับริดโดยไม่ปฏิบัติตามกฎจราจรวางของขายตามทางเท้าจนรบกวนคนเดินถนน ขายเสร็จก็ยังทิ้งเศษขยะเกลื่อนไม่เก็บกวาดให้เรียบร้อยทำงานแบบเช้าชามเย็นชามโกงกินและรับสินบน ครอบครัวที่ไม่มีวินัยก็เป็นครอบครัวที่ยุ่งเหยิงครอบครัวแบบนี้หาความสุขได้ไม่ ยากนักในสังคมปัจจุบัน สามภรรยาไม่ซื่อสัตย์ต่อกัน สามิตติเหล่า ภรรยาติดการพนันพ่อแม่ ทะเลาะกัน บ่อย ๆ จนลูกพลอยเกิดปัญหาไปด้วย ใช้ความรุนแรงกันในครอบครัวเพราะขาดวินัยในการควบคุมตนเอง ลูกชายหนีโรงเรียนส่วนลูกสาวก็ไปเที่ยวจนดึกไม่ยอมกลับบ้าน

จากที่ได้กล่าวมาแล้ว จะเห็นได้ว่าระเบียบวินัยเป็นสิ่งจำเป็นสำหรับทุกคน ไม่ว่าเด็กหรือผู้ใหญ่ต้องปฏิบัติตามกฎระเบียบของสังคม ที่องค์กรกำหนดขึ้น วินัยมีความหมายใน 2 ประเด็น คือ วินัยที่เป็นข้อกำหนดตามกฎหมายหรือระเบียบกับวินัยที่หมายถึง ความประพฤติที่ดี (กุลยา ตันติผลาชีวะ, 2542, หน้า 97) กล่าวคือ คนเราต้องมีวินัยในตัวเอง กฎหมายที่แท้จริงต้องมาจากในตัวของเราเอง ชีวิตมนุษย์ละเอียดและซับซ้อนเกินกว่าที่พลังหรืออำนาจจากภายนอกใด ๆ จะควบคุมได้หมดหากเรายึดมั่นแต่เพียงกฎภายนอกเท่านั้น คนก็จะทำอะไรตามใจชอบ ทันทีที่เขาเล็งกฎหมายพวกนั้นได้เป้าหมายสูงสุดของการฝึกวินัยคือ การที่บุคคลจะดำรงตนอยู่ในความถูกต้อง ซึ่งจะรู้ด้วยตนเองว่าสิ่งใดควรทำและสิ่งใดไม่ควรทำ มีความสามารถที่จะบังคับตนเองและควบคุมตนเองได้ดีโดยไม่ต้องมีผู้อื่นหรือกฎเกณฑ์อื่น ๆ มาคอยควบคุม (อุมาพร ตรังคสมบัติ, 2542, หน้า 26) หรือ การบังคับตนเองทำในสิ่งที่ควรทำด้วยตนเองโดยไม่ต้องอาศัยการบังคับหรือแรงจูงใจจากภายนอก (แรมสมร อยู่สถาพร, 2535, หน้า 47)

วินัยเป็นสิ่งจำเป็นสำหรับเด็กก่อนวัยเรียน การมีวินัยที่ดีเปรียบได้กับการสร้างเกราะป้องกันอันตรายต่อตนเองและผู้อื่น ด้วยการช่วยเหลือเกื้อกูลไม่ให้เกิดการทำผิดทางสังคมและสร้างความมั่นใจให้กับเด็กว่าประพฤติดี ที่สำคัญเด็กสามารถอยู่ในสังคมได้อย่างมีคุณภาพ (กุลยา ตันติผลาชีวะ, 2542, หน้า 80) บุคคลที่ไม่มีวินัยจะไม่สามารถพัฒนาไปสู่ศักยภาพสูงสุดที่ตนมี ชีวิตจะไม่มี

ระเบียบและเกิดปัญหาได้มากมายทั้งกับตนเอง ครอบครัว ที่ทำงาน สังคมและประเทศชาติ ในทางตรงกันข้าม บุคคลที่มีวินัยจะดำรงตนอยู่ในกฎระเบียบที่เหมาะสม อดทนต่อความยากลำบาก ควบคุมตนเองได้ดีพอ สามารถพัฒนาตนเองและใช้ศักยภาพที่มีอยู่ได้อย่างเต็มที่ บุคคลแบบนี้จะประสบความสำเร็จ สามารถสร้างสรรค์สิ่งดี ๆ ให้เกิดขึ้นในชีวิตของตนเอง ในครอบครัว รวมทั้งสังคมและประเทศชาติที่เขาอาศัยอยู่ ดังนั้นวินัยต้องสร้างตั้งแต่เด็กยังเล็ก เพราะวัยเด็กเป็นวัยที่รับสิ่งต่าง ๆ เข้าไปได้ง่าย สามารถปลูกฝังได้ทั้งสิ่งที่ดีและสิ่งที่เลว การปลูกฝังวินัยให้เกิดขึ้นในตัวเด็กเล็กที่มีวินัยก็จะเติบโตเป็นผู้ใหญ่ที่มีวินัยและจะสร้างชาติที่มีวินัยต่อไป (อุมาพร ตรังคสมบัติ, 2542, หน้า 5 และ 26)

การสอนวินัยก็คือ สอนให้เด็กรู้ว่าสิ่งใดถูกและสิ่งใดผิด และการฝึกให้เด็กทำตามประเพณีของกลุ่มสังคม วินัยส่งผลต่อพฤติกรรมของเด็กหลายอย่าง เด็กที่ได้รับการเลี้ยงดูแบบยอมตามใจมักจะเห็นแก่ตัว ไม่คำนึงถึงสิทธิของคนอื่น ก้าวร้าว ความสัมพันธ์กับเพื่อนไม่ดี เด็กที่ได้รับการฝึกแบบอดตาดิถีไปโดยมักจะเชื่อฟังมากเกินไป และเป็นเด็กดีในสายตาของผู้ใหญ่ แต่มักจะได้รับการโต้ตอบเพื่อป้องกันตัวแบบก้าวร้าวทางกายและวาจาเมื่ออยู่กับเพื่อน ๆ ในทางตรงกันข้ามเด็กที่ได้รับการเลี้ยงดูจากพ่อแม่ที่ฝึกลูกแบบประชาธิปไตยจะรู้จักเห็นด้วยรังใจตนเองในสิ่งที่เขาต้องการทำ แต่เป็นสิ่งที่เขาเชื่อมั่นผิด ด้วยเหตุนี้ทำให้เด็กรู้จักที่จะดำรงถึงสิทธิของคนอื่น ๆ (ประณต เต้าฉิม, 2526, หน้า 216-217) ความสำคัญของวินัยสำหรับเด็กนอกเหนือไปจากการสอนให้เด็กมีความรู้ มีทักษะในวิชาต่าง ๆ แล้วยังจะต้องสอนให้เด็กรู้จักการควบคุมตัวเองหรือที่เรียกว่ามีวินัยในตนเองด้วย เพราะการควบคุมตนเองเป็นส่วนที่สำคัญในการที่จะพัฒนาอุปนิสัยของเด็ก ทั้งนี้เพราะเด็กได้เรียนรู้ว่า เขาไม่สามารถจะดำรงชีวิตอยู่ในสังคมได้อย่างมีความสุขโดยปราศจากการอยู่ร่วมกับผู้อื่น และในการติดต่อกับผู้อื่นนี้เอง เขาจะต้องมีการแสดงออกทางด้านนิสัย ความคิด และทัศนคติทั่วไป ในระหว่างสมาชิกที่เขาติดต่อด้วย (สุชา จันทน์เอม และสุรางค์ จันทน์เอม, 2517, หน้า 191)

พฤติกรรมของเด็กปฐมวัยจะชอบเลียนแบบ เช่น คำพูด กิริยาท่าทาง และนิสัยของผู้ใหญ่ (พัชรี สวนแก้ว, 2536, หน้า 7) การเลียนแบบเป็นวิธีการที่นักจิตวิทยาเชื่อว่าเด็กจะเรียนรู้จากสังคมมากที่สุด และจะเป็นวิธีการที่เด็กอาจทำตาม โดยไม่รู้สึกว่าตัวกำลังถูกชักจูง (เอื้ออารี พงศ์อิศวรนนท์, 2529 หน้า 185) เพราะฉะนั้นจึงอย่าโกรธเด็กที่เขาเลียนแบบ เพราะเด็กมักชอบเลียนแบบการกระทำมากกว่าคำพูดของผู้ใหญ่ (นิศยา ประพุดกิจ, 2539, หน้า 304) ตัวแบบในสิ่งแวดล้อมรอบตัวเด็ก เช่น บิดา มารดา ครู และเพื่อนร่วมวัย รวมทั้งสิ่งที่เห็นจากโทรทัศน์ จะมีอิทธิพลต่อพฤติกรรมของเด็กวัยนี้มาก การใช้ภาษามาตรฐานทางศีลธรรมและค่านิยมต่าง ๆ เด็กวัยนี้ควรจะได้รับการเรียนรู้โดยการสังเกตเกี่ยวกับพฤติกรรมเสริมสร้างสังคมต่าง ๆ (prosocial behaviors) (สุรางค์ ใจวัตรภู, 2536, หน้า 60)

เด็กปฐมวัยเรียนรู้จากการกระทำมากกว่าการพำสอน การเสริมสร้างให้เด็กมีวินัยในตนเองและความรับผิดชอบนั้น จึงอาจสามารถกำหนดพฤติกรรมและจัดเป็นกิจกรรมให้เด็กทำเป็นประจำได้ด้วยความสนุกสนานจนเกิดการปฏิบัติเป็นนิสัยได้ต่อไป เช่น ในเรื่องของ “กลุ่ม” เป็นวิธีการที่ดียิ่งที่จะช่วยให้เด็กมีทักษะทางสังคม เด็กจะเรียนรู้ถึงการแก้ปัญหาจากการทำงานกลุ่ม “กลุ่ม” จะมีอิทธิพลต่อเด็กมากขึ้น การรวมกลุ่มทำให้เด็กได้รับการตอบสนองขั้นพื้นฐาน เช่น ได้รับคำยกย่อง ได้เป็นคนสำคัญ ได้รับความรู้สึกเป็นส่วนหนึ่งของหมู่คณะความรู้สึกอยากให้มีผู้สนใจร่วม กิจกรรมกับตน และตนได้มีโอกาสร่วมรับรู้ในกิจกรรมของผู้อื่น เด็กจะพัฒนาด้านความมั่นคงทางจิตใจ ความรู้สึกว่าตนนั้นมีเจ้าของและเป็นเจ้าของ ความรู้สึกว่ามีเพื่อนร่วมทุกข์ร่วมสุขกับตนการที่กลุ่มมีความสำคัญกับเด็กวัยนี้ การสนับสนุนให้เด็กได้เข้าร่วมกลุ่มที่เหมาะสมจึงเป็นสิ่งที่พึงกระทำ (กรมสุขภาพจิตกับสำนักงานคณะกรรมการการประถมศึกษาแห่งชาติ, 2541, หน้า 35 และ 37) การบอก การพูด การสั่ง ไม่สามารถสอนความมีวินัยให้กับเด็กได้ แต่การสอนวินัยต้องมีการฝึกการปฏิบัติ หรือการให้เห็นตัวอย่าง เนื่องจากเด็กอายุ 3-5 ปี เป็นวัยของความเป็นตัวตนเอง (egocentric) ซึ่งหมายถึง การยึดตัวเองเป็นหลัก (กุลยา ตันติผลาชีวะ, 2542, หน้า 80) โดยธรรมชาติของเด็กที่อยากรู้อยากเห็น จึงทำให้เด็ก ๆ ซุกซน ชอบคุย (กรมสุขภาพจิตกับสำนักงานคณะกรรมการการประถมศึกษาแห่งชาติ, 2541, หน้า 33) การฝึกหัดวินัยจึงเป็นสิ่งจำเป็นเพื่อฝึกวินัยเด็กเพื่อให้เด็กมีคุณลักษณะที่พึงประสงค์ และจากงานวิจัยของ สันหัตถ์ อรุณธารี (2535, บทคัดย่อ) กล่าวถึงปัญหาของครูอนุบาลคือ บุคลากรไม่สามารถคิดกิจกรรมเพื่อสร้างเสริมระเบียบวินัยที่เหมาะสมกับเด็กปฐมวัยได้

จากสภาพการณ์ของปัญหาและการแก้ปัญหาดังกล่าว ผู้วิจัยจึงมีความประสงค์ที่จะนำเอาวิธีการใช้เทคนิคแม่แบบ ซึ่งเป็นตัวแบบสัญลักษณ์ (symbolic model) คือตัวแบบที่ปรากฏโดยผ่านทางสื่อประเภทวิทัศน์ ซึ่งสามารถดึงดูดความสนใจเด็กได้มากและการใช้กระบวนการกลุ่มมาทดลองเพื่อศึกษาวินัยของเด็กปฐมวัยนักเรียนชั้นอนุบาลปีที่ 1 โรงเรียนอนุบาลระยอง อำเภอเมืองระยอง จังหวัดระยอง และเป็นการรองรับการปฏิรูปการศึกษาที่มุ่งเน้นกระบวนการเรียนการสอนโดยยึดเด็กเป็นสำคัญ ซึ่งกระบวนการเรียนการสอนดังกล่าวเด็กต้องมีวินัยควบคู่ไปด้วยและเนื่องจากโรงเรียนอนุบาลระยองได้ติดตั้งโทรทัศน์วงจรปิดทุกห้องเรียนการนำเทคนิคแม่แบบวิทัศน์มาวิจัยในครั้งนี้เพื่อการขยายผลในการใช้เทคนิคแม่แบบวิทัศน์เพื่อปรับพฤติกรรมหรือพัฒนาเด็กนักเรียนของโรงเรียนอนุบาลระยองในระดับปฐมวัยและชั้นอื่น ๆ ต่อไปส่วนกระบวนการกลุ่มก็เป็นวิธีสอนโดยยึดเด็กเป็นสำคัญวิธีหนึ่ง ดังนั้นผู้วิจัยจึงสนใจที่จะนำวิธีการใช้เทคนิคแม่แบบวิทัศน์และกระบวนการกลุ่มมาวิจัยในครั้งนี้

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

เพื่อเปรียบเทียบวินัยของเด็กปฐมวัยที่ได้รับการฝึกวินัย โดยใช้เทคนิคแม่แบบและกระบวนการกลุ่มกับการจัดกิจกรรมตามปกติ

สมมติฐานของการวิจัย

1. เด็กปฐมวัยที่ได้รับการฝึกวินัยโดยใช้เทคนิคแม่แบบมีวินัยก่อนและหลังการทดลองแตกต่างกัน
2. เด็กปฐมวัยที่ได้รับการฝึกวินัยโดยใช้กระบวนการกลุ่มมีวินัยก่อนและหลังการทดลองแตกต่างกัน
3. เด็กปฐมวัยที่ได้รับการฝึกวินัยโดยใช้เทคนิคแม่แบบและกระบวนการกลุ่มมีวินัยหลังการทดลองแตกต่างกัน
4. เด็กปฐมวัยที่ได้รับการฝึกวินัยโดยใช้เทคนิคแม่แบบ และการจัดกิจกรรมตามปกติมีวินัยหลังการทดลองแตกต่างกัน
5. เด็กปฐมวัยที่ได้รับการฝึกวินัยโดยใช้กระบวนการกลุ่ม และการจัดกิจกรรมตามปกติมีวินัยหลังการทดลองแตกต่างกัน

ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับการวิจัย

ผลจากการวิจัยจะเป็นแนวทางสำหรับครูและผู้บริหารในการที่จะทำเทคนิคแม่แบบกับการใช้กระบวนการกลุ่ม เพื่อสร้างเสริมวินัยหรือพัฒนาเด็กปฐมวัยด้านอื่น ๆ ต่อไป

ขอบเขตของการวิจัย

1. ประชากร

ประชากรที่ใช้ในการศึกษาค้นคว้าเป็นเด็กชายและหญิง อายุ 4-5 ปี กำลังศึกษาอยู่ชั้นอนุบาลปีที่ 1 ของโรงเรียนอนุบาลระยองสังกัดสำนักงานการประถมศึกษาจังหวัดระยองปีการศึกษา 2545 จำนวน 10 ห้องเรียน 481 คน

2. กลุ่มตัวอย่าง

กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการศึกษาค้นคว้าครั้งนี้เป็นเด็กชายและหญิง อายุ 4-5 ปี ที่กำลังศึกษาอยู่ชั้นอนุบาลปีที่ 1 ภาคเรียนที่ 2 ปีการศึกษา 2545 โรงเรียนอนุบาลระยอง สังกัดสำนักงานการประถมศึกษา

ศึกษาจังหวัดระยองจำนวน 45 คน โดยผู้วิจัยดำเนินการตามขั้นตอนดังนี้

2.1 สุ่มกลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการศึกษาได้มาโดยวิธีการสุ่มตัวอย่างง่าย จำนวน 1 ห้องเรียนจากทั้งหมด 10 ห้องเรียน

2.2 จับฉลากนักเรียนในห้องเรียนแบ่งออกเป็น 3 กลุ่ม สุ่มเข้ากลุ่มเป็นกลุ่มทดลอง 1 กลุ่มทดลอง 2 และกลุ่มควบคุม กลุ่มละ 15 คน เท่า ๆ กัน โดย

2.2.1 กลุ่มทดลอง 1 ได้รับการฝึกวินัยจากการใช้เทคนิคแม่แบบ

2.2.2 กลุ่มทดลอง 2 ได้รับการฝึกวินัยจากการใช้กระบวนการกลุ่ม

2.2.3 กลุ่มควบคุมได้รับการฝึกวินัยจากการจัดกิจกรรมตามปกติ

3. ตัวแปรที่ใช้ในการศึกษาค้นคว้า

3.1 ตัวแปรอิสระ (independent variable) คือวิธีการฝึกวินัย ซึ่งจำแนกออกเป็น 3 วิธี ได้แก่

3.1.1 เทคนิคแม่แบบ

3.1.2 กระบวนการกลุ่ม

3.1.3 การจัดกิจกรรมตามปกติ

3.2 ตัวแปรตาม (dependent variable) คือ วินัยของเด็กปฐมวัย

นิยามศัพท์เฉพาะ

1. วินัย หมายถึง พฤติกรรมที่พึงประสงค์ของเด็กปฐมวัยที่สามารถควบคุมตนเองและปฏิบัติตามระบบระเบียบ เพื่อประโยชน์สุขของส่วนรวมที่แสดงออกดังต่อไปนี้

1.1 รู้จักจัดของให้เป็นระเบียบ เล่นแล้วเก็บของเล่นเข้าที่ หมายถึง การที่เด็กเล่นของเล่นแล้วสามารถจัดเก็บของเล่นเข้าที่ได้เองโดยไม่ต้องเตือนและจัดของเล่นได้อย่างเป็นระเบียบเรียบร้อย โดยที่อาจจะจัดเก็บหลังจากจากเลิกเล่นของอย่างหนึ่งและจะเปลี่ยนไปเล่นของอื่นเมื่อหมดเวลาการเล่น

1.2 ทำงานที่ได้รับมอบหมายได้เสร็จ หมายถึง เมื่อเด็กได้รับมอบหมายให้ทำงานและสามารถทำได้เสร็จตามที่กำหนด

1.3 มีมารยาท รู้จักสวัสดี รู้จักไหว้ก่อนรับของจากผู้ใหญ่ หมายถึง เด็กแสดงพฤติกรรมยกมือไหว้เมื่อพบกัน ไหว้เมื่อจากกันและไหว้ก่อนจะรับของจากผู้ใหญ่

2. เทคนิคแม่แบบ หมายถึง กระบวนการเรียนรู้โดยการสังเกตพฤติกรรมของแม่แบบเสนอแม่แบบเป็นวิดิทัศน์ ซึ่งผู้วิจัยตัดต่อมาจากวิดิทัศน์ที่เกี่ยวกับพฤติกรรมที่มีวินัยที่ต้องการ

เสนอแม่แบบเป็นสิ่งที่เร้าให้นักเรียนได้เห็นตัวอย่างพฤติกรรมเกี่ยวกับวินัย และให้นักเรียนร่วมกัน
สนทนาซักถามเกี่ยวกับสิ่งที่สังเกต เพื่อให้เกิดความคิดที่จะเลียนแบบ

3. กระบวนการกลุ่ม หมายถึง กิจกรรมที่จัดให้สมาชิกได้กระทำร่วมกันเป็นกลุ่มเพื่อ
ช่วยให้สมาชิกในกลุ่มเข้าใจเกี่ยวกับพฤติกรรมของตน เพื่อเรียนรู้ด้วยตนเองรวมทั้งให้เกิดเจตคติ
เปลี่ยนแปลงตนเองในทางที่ได้เรียนรู้มาจากการทำกิจกรรมตามโปรแกรมที่ผู้วิจัยสร้างขึ้นเกี่ยวกับ
วินัย

4. กิจกรรมตามปกติ หมายถึง กิจกรรมการเรียนการสอนตามแผนการจัดประสบการณ์
ชั้นอนุบาลปีที่ 1 พุทธศักราช 2536 ของสำนักงานคณะกรรมการการประถมศึกษาแห่งชาติ
กระทรวงศึกษาธิการ ซึ่งมีกิจกรรมหลัก 6 กิจกรรมคือ กิจกรรมเคลื่อนไหวและจังหวะกิจกรรม
สร้างสรรค์และกิจกรรมเสรี กิจกรรมเสริมประสบการณ์ กิจกรรมกลางแจ้ง กิจกรรมเกมการศึกษา

5. เด็กปฐมวัย หมายถึง เด็กชายและหญิง อายุ 4-5 ปี ที่กำลังศึกษาชั้นอนุบาลปีที่ 1 ภาค
เรียนปีที่ 2 ปีการศึกษา 2545 โรงเรียนอนุบาลระยอง สังกัดสำนักงานการประถมศึกษาจังหวัด
ระยอง